

Довбня С.Б., Пендик О.Г.
Национальная металлургическая академия Украины

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПОКАЗАТЕЛЕЙ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ И РАЗРАБОТКА ИХ КЛАССИФИКАЦИИ

Аннотация

Рассмотрены методические особенности расчета показателей рентабельности. Обосновано использование различных видов прибыли при исчислении данных коэффициентов. Предложена классификация показателей рентабельности с целью повышения качества плановой и аналитической деятельности предприятий.

Ключевые слова: рентабельность, финансовый результат, эффективность деятельности предприятия, расходы, классификация, ресурсы.

Dovbnya S.B., Pendik O.G.
National Metallurgical Academy of Ukraine

METHODOLOGICAL FEATURES OF PROFITABILITY INDICATORS AND FORMATION OF THEIR CLASSIFICATION

Summary

Methodical features of profitability calculation are developed. The use of different types of income in the calculation of these coefficients is substantiated. The classification of profitability indicators for improving the quality of planned and analytical activities of the enterprises is proposed.

Keywords: profitability, financial performance, efficiency of enterprise expenditure classification resources.

УДК 332.1

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ШЛЯХОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дутченко О.М., Дутченко О.О.
Українська академія банківської справи Національного банку України

У статті аналізуються тенденції розвитку галузей економіки регіону. Проведений таксономічним методом аналіз економіки регіону засвідчив її чутливість до зовнішніх факторів. У статті обґрунтовано проблемні аспекти забезпечення економічної безпеки регіону.

Ключові слова: регіон, економіка регіону, галузь економіки, розвиток регіону, економічна безпека.

Постановка проблеми. Поглиблення інтеграційних процесів у країні та включення її у глобалізаційні економічні процеси є умовою розвитку економіки як держави так і окремих регіонів. Регіони відіграють ключову роль у побудові конкурентоспроможної національної економіки.

Фінансовий стан регіонів є основою економічної стабільності держави. Саме фінансовий стан є основним фактором забезпечення збалансованого суспільного розвитку регіону. Тому, необхідність стабільного регіонального розвитку набуває надзвичайно актуального значення в умовах сьогодення, що визначає потребу у вирішенні низки завдань, пов'язаних з економічною безпекою регіону.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питанням розвитку регіону присвячено роботи значної кількості вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, а саме: З. С. Варналій, А. О. Єпіфанов, І. В. Сало, В. П. Семиноженко, Б. М. Данилишин, Гук Н. А., Єфремов К. І., Георгадзе Е. І., Коломієць В. С., Колосюк А. А., Ткаченко В. Г. та інші [1-6, 12].

Не дивлячись на постійний інтерес до проблем соціально-економічного розвитку регіону питання економічної безпеки регіону задля підвищення його

конкурентоспроможності залишаються недостатньо розробленими.

Метою даного дослідження є аналіз розвитку галузей економіки регіону та обґрунтування проблемних аспектів забезпечення економічної безпеки регіону, на прикладі Сумської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Подальша інтеграція України у світове господарство вимагає вироблення ефективних та дієвих механізмів регулювання економіки на регіональному рівні, зокрема забезпечення стабільного та конкурентоспроможного розвитку економіки регіону.

Аналіз діяльності галузей економіки є одним з основних етапів управління економічною безпекою регіону. У сучасних економічних умовах функціонування суб'єктів господарювання зростає роль аналізу факторів впливу на ефективність діяльності підприємств регіону, тобто виникає необхідність у проведенні моніторингу діяльності реального сектору економіки.

Регіон як адміністративно-територіальна одиниця – це сукупність підприємств, установ, організацій, які виробляють продукцію, виконують роботи та надають послуги [6].

Розвиток регіону – це багатоаспектний та багатомірний процес, який розглядається з точки зору

різноманітних соціальних та економічних цілей. Навіть коли мова йде лише про економічний розвиток, він зазвичай розглядається у взаємозв'язку з соціальним розвитком. Соціально-економічний розвиток включає такі аспекти, як: ріст виробництва та доходів, зміни в інституційній, соціальній та адміністративній структурах суспільства, зміни у суспільній свідомості, зміни у традиціях та звичках [5, с. 71-72].

Завдання та пріоритети державної стратегії регіонального розвитку, напрямки сталого економічного та соціального розвитку регіону на період до 2015 року визначається Стратегією економічного та соціального розвитку Сумської області [11].

Цей документ є сукупністю обґрунтованих довгострокових пріоритетів економічного розвитку та підвищення ефективності управлінського впливу на бізнес клімат, досягнення яких є передумовою розвитку соціально-гуманітарної сфери та підвищення якості комунальних та державних послуг.

Сумська область – є індустріально-аграрним регіоном України. Виробнича спеціалізація області пов'язана з видобутком енергетичних ресурсів, розвитком машинобудування, хімічної і нафтохімічної промисловості, переробних галузей сільськогосподарства. Сільське господарство представлене рослинництвом (виращування зернових культур, картоплі, цукрових буряків, інших технічних культур) та тваринництвом.

Основні показники соціально-економічного розвитку регіону в динаміці представлено у таблиці 1.

Економіка Сумської області є добре диверсифікованою, але її головними секторами залишаються промисловість і сільське господарство.

Для Сумщини основою економіки є – промисловість, яка являється важливою сферою зайнятості населення та бюджетоутворюючою галуззю. Регіон має значний машинобудівний комплекс, який представлений рядом потужних підприємств.

Сумська область є одним із головних нафтогазовидобувних регіонів України. Паливно-енергетичний комплекс області представлено підприємства-

ми з видобування паливно-енергетичних корисних копалин; виробництва продуктів нафтопереробки; постачання та збереження нафти, газу та нафтопродуктів; виробництва та розподілення електроенергії та газу.

Аграрний сектор області має значний потенціал для розвитку і є однією з провідних галузей економіки регіону. Сільське господарство Сумщини спеціалізується в рослинництві на виращуванні зернових і технічних культур, у тваринництві – на виробництві молока та м'яса великої рогатої худоби і свиней.

Наведені дані свідчать про стабільний економічний розвиток регіону. Досліджуючи стан соціально-економічного розвитку Сумської області не можна обійти стороною розгляд структурного складу економіки регіону.

За аналізований період спостерігаються внутрішні структурні зміни галузей економіки регіону, що свідчить про їх чутливість до зовнішніх економічних процесів, які потребують більш детального вивчення.

Так, використовуючи статистичні дані [7, 8], для аналізу процесів розвитку галузей економіки регіону, нами проведено таксономічний аналіз їх фінансового стану за 2006 – 2012 рр. Метою використання метода таксономії є отримання інформації про наявність чи відсутність однорідності у сукупності об'єктів, що вивчаються [9, 10].

На основі статистичних даних розвитку галузей економіки Сумської області було отримано вихідні дані для розрахунку таксономічного показника коефіцієнту розвитку галузей економіки (табл. 2). Вихідними даними для оцінки динаміки розвитку галузей є коефіцієнти ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності.

Ілюстрація динаміки таксономічного показника коефіцієнту розвитку галузей економіки регіону наведена на рис. 1.

Таксономічний показник, побудований на базі значної кількості показників діяльності підприємств регіону синтетично характеризує зміну значень показників галузі. Динаміка коефіцієнтів таксо-

Таблиця 1
Основні соціально-економічні показники розвитку Сумської області, за 2006-2012 рр.

Показник	Рік						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Валовий регіональний продукт, млн. грн.	9566	12341	16210	16060	18333	22907	26190
- у розрахунку на одну особу, грн.	7814	10205	13569	13589	15668	19759	22772
Валова додана вартість, млн. грн.	8702	11431	15038	15161	17272	20957	21146
- у розрахунку на одну особу, грн.	7108	9453	12588	12829	14761	18077	18386
Доходи населення, млн. грн.	11281	14965	20080	20318	24918	28100	32415
Продукція промисловості у фактичних цінах реалізації, млн. грн.	9021,1	10175,5	13437,6	12371,7	14703,2	16305,7	18374,4
Продукція сільського господарства, млн. грн.	2869,0*	2959,8*	3182,1*	3161,7*	5751,8**	7860,1**	8227,8**
- рослинництво, млн. грн.	1546,9	1864,5	2150,1	2128,8	3798,5	5910,4	6183,4
- тваринництво, млн. грн.	1322,1	1095,3	1032,0	1032,9	1953,3	1949,7	2044,4
Експорт, млн. доларів США	513,7	682,0	812,4	657,5	568,3	926,0	1014,6
Імпорт, млн. доларів США	277,4	374,5	513,2	340,8	352,3	749,4	630,0
Кількість постійного населення, тис. осіб	1224,2	1209,3	1194,6	1181,8	1170,1	1159,3	1150,1
Кількість зайнятих (у віці 15-70 років), тис. осіб	542,2	543,1	543,8	500,1	497,0	518,9	519,6
Кількість безробітних (у віці 15-70 років), тис. осіб	45,8	44,3	43,7	62,2	59,2	52,0	49,0
Рівень зареєстрованого безробіття, %	7,8	7,5	7,4	11,1	10,6	9,1	8,6
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн.	857	1098	1472	1593	1866	2177	2503

* – у порівняльних цінах 2005 року;

** – у порівняльних цінах 2010 року.

Таблиця 2

Таксономічний показник коефіцієнту розвитку галузей економіки Сумської області, за 2006-2012 рр.

Галузь економіки	Рік						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	0,47	0,49	0,25	0,05	0,17	0,33	0,48
Промисловість	0,68	0,59	0,26	0,21	0,19	0,25	0,35
Будівництво	0,70	0,68	0,09	0,39	0,42	0,21	0,42
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	0,58	0,54	0,24	0,22	0,22	0,33	0,12
Готелі та ресторани	0,42	0,33	0,56	0,35	-0,03	0,43	0,32
Транспорт і зв'язок	0,66	0,63	0,48	0,49	0,23	0,10	0,23
Фінансова діяльність	0,19	0,09	0,38	0,37	0,22	0,63	0,42
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	0,14	0,25	0,30	0,38	0,06	0,52	0,40

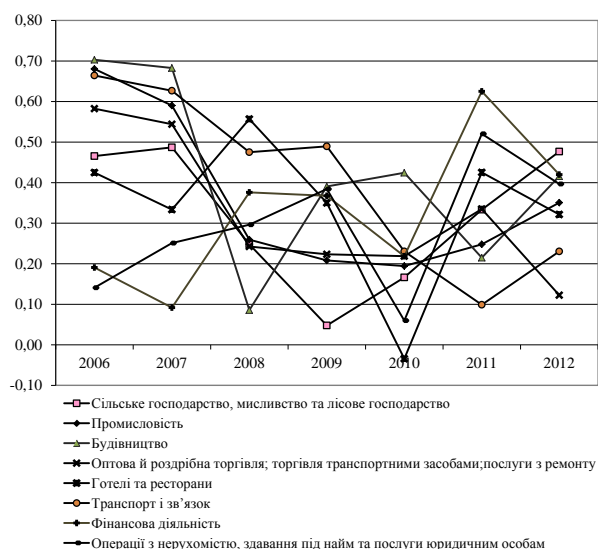

Рис. 1. Динаміка таксономічного показника коефіцієнту розвитку галузей економіки Сумської області за 2006 – 2012 рр.

мілює тенденції змін стану розвитку галузей. Наближення коефіцієнта таксономії до одиниці свідчить про покращення стану розвитку галузі та навпаки, віддалення його значення від одиниці свідчить про погіршення фінансового стану.

За результатами проведених розрахунків можна зробити висновок, що кожній галузі економіки

притаманні свої тенденції розвитку та рівень чутливості до змін в економічних процесах держави. Так, таксономічний показник розвитку будівництва та промисловості за період 2006-2012 рр. знизився у 1,7 та 1,9 рази відповідно. А транспорт і зв'язок за аналізований період втратили свої позиції, про що свідчить зниження показника розвитку у 2,8 рази. Таксономічний показник коефіцієнту розвитку сільського господарства, як однієї з провідних галузей регіону, демонструє стрибкоподібність розвитку, тобто схильність до впливу зовнішніх чинників.

Можна припустити, що значні коливання коефіцієнта таксономії за всіма галузями економіки, які спостерігаються за аналізований період, зумовлені світовою фінансовою кризою та її наслідками.

Висновки. Період світової кризи призвів до загострення негативних наслідків структурної регіональної політики, засвідчив неготовність регіону до фінансово-економічних викликів. Зміни міжнародної економічної кон'юнктури, глибоке ураження економіки України світовою фінансово-економічною кризою, політичні та суспільні зрушення висувають нові вимоги до завдань територіального розвитку.

Існуючі підходи щодо ретроспективного управління соціально-економічним розвитком регіону в умовах змін макроекономічних показників повинні містити в собі набір заходів, націлених на подолання соціально-економічних проблем, що склалися.

Підсумовуючи викладений матеріал можна зробити висновок, що комплекс забезпечення економічної безпеки регіону має визначатися пріоритетністю тієї чи іншої галузі в економічній системі.

Список літератури:

1. Гук Н. А. Теоретичні підходи до управління економічною безпекою регіонів / Н. А. Гук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/19_4/278_Guk_19_4.pdf
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / за ред. З. С. Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 820 с.
3. Ефремов К. И. Вопросы оценки экономической безопасности региона / К. И. Ефремов, Е. И. Георгадзе // Вопросы статистики. – № 2. – 2002. – С. 57-59.
4. Єфіфанов А.О. Регіональна економіка / А.О. Єфіфанов, І.В. Сало. – 2-ге видання. – К.: «Наукова думка», 2000. – 344 с.
5. Коломійчук В. С. Стратегічні засади соціально-економічного розвитку регіону / В. С. Коломійчук, Л. Т. Шевчук, С. Л. Шульд. – Тернопіль. – 2002. – 278 с.
6. Колосюк, А. А. Политика государственного регулирования социально – экономическим развитием региона / А. А. Колосюк // Экономика Крыма. – 2011. – № 2 (35). – С. 69-72.
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : [//www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).
8. Офіційний сайт Головного управління статистики України у Сумській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : [//http://www.sumy.ukrstat.gov.ua/](http://www.sumy.ukrstat.gov.ua/).
9. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях / В. Плюта; пер. с польск. В. В. Иванова. – М. : Финансы и статистика, 1989. – 175 с.

10. Саблина, Н.В. Использование метода таксономии для анализа внутренних ресурсов предприятия [Текст] / Н.В. Саблина, В.А. Теличко // Бизнес Информ – № 3. – 2009. – С. 78-82.
11. Стратегія економічного та соціального розвитку Сумської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : //http://sm.gov.ua/ru/oda/uk/3114
12. Ткаченко В. Г. Экономическая безопасность Украины в условиях рыночных трансформационных процессов / под ред. В.Г. Ткаченко, В. И. Богачева. – Ровеньки-Луганск: «Наука», 2007. – 330 с.

Дутченко О.Н., Дутченко Е.О.

Украинская академия банковского дела Национального банка Украины

ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНА ПУТЕМ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕГИОНА НА ПРИМЕРЕ СУМСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

В статье анализируются тенденции развития отраслей экономики региона. Проведенный таксономическим методом анализ экономики региона засвидетельствовал ее чувствительность к внешним факторам. В статье обоснованы проблемные аспекты обеспечения экономической безопасности региона.

Ключевые слова: регион, экономика региона, отрасль экономики, развитие региона, экономическая безопасность.

Dutchenko O.N., Dutchenko E.O.

Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine

INCREASE OF REGION'S COMPETITIVENESS BY PROVIDING OF ECONOMIC SECURITY OF REGION ON EXAMPLE OF SUMY REGION

Summary

Progress trends of industries of economy of region are analyzed in the article. The analysis of economy of region conducted by a taxonomical method witnessed its sensitiveness to the external factors. The problem aspects of providing of economic security of region are reasonable in the article.

Keywords: region, economy of region, industry of economy, development of region, economic security.

УДК 631.1.027

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГУ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Желяпова А.Г., Кірносова М.В.

Одеський національний політехнічний університет

У статті досліджено процеси управління маркетингом в агропромисловому комплексі. Розглянуто актуальність впровадження агромаркетингу, який дозволяє сільськогосподарським підприємствам удосконалити виробничо-збутову діяльність в умовах сучасних ринкових відносин. Досліджено роль агромаркетингу у підвищенні конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: агромаркетинг, конкурентоспроможність продукції, товарна політика, цінова політика, політика розподілу, комунікаційна політика.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Враховуючи особливу роль і місце агропромислового комплексу в забезпеченні продовольчої безпеки країни, проблема підвищення ефективності діяльності його суб'єктів господарювання є актуальною. Глобалізація економіки, посилення конкуренції, вплив багатьох факторів зовнішнього середовища на галузь сільського господарства вимагають від агропромислових підприємств управління їх діяльністю на засадах маркетингу. Використання маркетингових методів та інструментів дозволяє пристосовувати діяльність організацій до потреб ринку. Це зумовлює поширення агромаркетингу

як необхідного елемента управління в галузі сільського господарства.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Біля витоків наукового осмислення маркетингу та його ролі у виробництві та збуті продукції стояли такі видатні вчені як Ф. Котлер, Дж.Р.Еванс, Б.Берман, Ф.Моріс та інші. Їх праці стали науковою базою для створення системи теорії та практики маркетингу. Сучасні проблеми агромаркетингу висвітлені в роботах вчених-економістів: Е. Л. Аронова, С. В. Близнюка, Д. С. Буклагіна, О. О. Єранкіна, Н. В. Іванової, Р. Л. Колза, П. І. Островського, Є. В. Серової, І. О. Соловійова, Дж. Н. Ула, В. Ф. Федоренко.

Невирішеною часткою проблеми залишається те, що впровадження маркетингу в господарську ді-